

**UCHWAŁA NR XXXVIII/217/2017
RADY GMINY WIERZCHOWO**

z dnia 28 grudnia 2017 r.

w sprawie uchwalenia 3 - letniego Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, z późn. zm.) i art.176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, z późn. zm.) Rada Gminy Wierzchowo uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się 3- letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 - 2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wierzchowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Kaczorkiewicz

Załącznik do uchwały Nr XXXVIII/217/2017
Rady Gminy Wierzchowo
z dnia 28 grudnia 2017 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2018 - 2020

Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową komórką społeczną składającą się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Każda rodzina tworzy własną niepowtarzalną atmosferę życia. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez nieświadomione przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Rodzina wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci

i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się m. in.: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. **Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny, ochronny. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.**

Podstawowym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest wprowadzenie rozbudowanego systemu profilaktyki oraz intensyfikacja działań na rzecz rodziny wychowującej małoletnie dzieci, przeżywających trudności. Podstawowe kierunki działań określone w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 – odpowiadają zadaniom nałożonym na gminy przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

I. Podstawa prawna działań ujętych w programie

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1769, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390);
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487);
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r., poz. 783 tekst jednolity.).

II. Charakterystyka społeczno – demograficzna gminy

Gmina Wierzchowo położona jest w południowo-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie drawskim. Powierzchnia gminy wynosi 229,15 km². Jest to typowa gmina wiejska o charakterze rolniczym, w której skład wchodzi 13 sołectw. W 2017 roku na terenie gminy zamieszkiwało 4396 osób (dane ewidencji ludności prowadzone przez UG Wierzchowo, stan na 12 grudnia 2017 r.).

Tabela nr 1. Ewidencja ludności z terenu gminy Wierzchowo z podziałem na płeć w latach 2015 - 2017

Rok	Liczba ludności ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2015	4 446	2 210	2 236
2016	4 430	2 196	2 234
2017	4 396	2 183	2 213

Na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy wiadomo, że liczba osób bezrobotnych w gminie Wierzchowo w kolejnych latach nieznacznie spadła jednak w dalszym ciągu utrzymuje się wysokim poziomie. Częściej problem bezrobocia dotyczy kobiet niż mężczyzn.

Tabela nr 2. Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Wierzchowo w latach 2015 - 2017

Rok (na dzień 31 grudnia)	Bezrobotni			Z prawem do zasiłku ogółem
	ogółem	mężczyźni	kobiety	
2015	362	164	198	83
2016	307	137	170	68
2017	302	123	179	67

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchowie w 2016 roku objął pomocą społeczną 151 rodzin, składających się z 507 osób. Ze wsparcia skorzystało łącznie 17 rodzin z dziećmi w tym 10 rodzin z 1 lub 2 dziećmi, 7 rodzin z 3 lub więcej dziećmi oraz 5 rodzin niepełnych. Do głównych problemów społecznych na terenie Gminy Wierzchowo należą: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm.

Tabela nr 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2016 r.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		Liczba osób W rodzinach
	Ogółem	W tym: na wsi	
Rodziny ogółem	151	150	507
o liczbie osób			
1	45	44	45
2	17	17	34
3	20	20	60
4	29	29	116
5	18	18	90
6 i więcej	22	22	162
w tym: rodziny z dziećmi ogółem	17	17	75
o liczbie dzieci			
1	3	3	7
2	7	7	28
3	4	4	18
4	2	2	15
5	1	1	7
6	0	0	0
7 i więcej	0	0	0
rodziny niepełne ogółem	5	5	21
o liczbie dzieci			
1	2	2	4
2	0	0	0
3	2	2	8
4 i więcej	1	1	9

rodziny emerytów i rencistów	9	9	18
o liczbie osób			
1	4	4	4
2	2	2	4
3	2	2	6
4 i więcej	1	1	4

Tabela nr 4. Powody przyznania pomocy na terenie Gminy Wierzchowo w 2016 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach
	Ogółem	W tym na wsi	
ubóstwo	119	118	395
sieroctwo	1	1	5
bezdomność	6	5	6
potrzeba ochrony macierzyństwa	31	31	197
w tym: wielodzietność	31	31	197
bezrobocie	95	94	337
niepełnosprawność	50	50	118
długotrwała lub ciężka choroba	64	64	206
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	129	128	448
w tym: rodziny niepełne	5	5	25
rodziny wielodzietne	3	3	23
przemoc w rodzinie	1	1	9
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
alkoholizm	13	13	29
narkomania	0	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	7
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0
zdarzenie losowe	1	1	1
sytuacja kryzysowa	1	1	3
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Głównym powodem ubiegania się o przyznanie świadczeń z pomocy społecznej na terenie gminy Wierzchowo była bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, takich rodzin było 129. Drugim dominującym problemem w rodzinach było

ubóstwo – 119 rodzin, następnym bezrobocie – 95 rodzin, kolejnym długotrwała lub ciężka choroba w rodzinie, niepełnosprawność i alkoholizm.

Problemy w wypełnianiu zadań rodzicielskich często są związane z występowaniem problemu alkoholowego w rodzinie a także występowaniem przemocy, co wpływa negatywnie na funkcjonowanie rodziny oraz rozwój psychofizyczny dziecka. Dzieci z tychże rodzin bardzo często wykazują zaburzenia w zachowaniu tj. agresja, konflikty z rówieśnikami, problemy w nauce, zachowania buntownicze. Zjawiska patologiczne wśród osób małoletnich oraz brak prawidłowej opieki i wzorców rodzicielskich powoduje konieczność podjęcia działań profilaktycznych w stosunku do dziecka i całej rodziny.

Z informacji Sądu Rodzinnego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Drawsku Pomorskim wynika, że w 2017 r. (stan na 13.12.2017 r.) prowadzonych jest 14 spraw związanych z nadzorem nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi z terenu gminy Wierzchowo.

Tabela nr 5 Wykaz spraw wykonawczych z nadzorem kuratora w sprawach o ograniczenie władzy rodzicielskiej i nadzorów kuratora nad nieletnimi w latach 2015 – 2017

Rok	Liczba nadzorów nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej wpływających w kolejnych latach	Liczba nadzorów nad nieletnimi wpływających w kolejnych latach
2015	12	8
2016	12	8
2017	14	10
Razem	38	26

Na podstawie diagnozy przeprowadzonej przez pracowników socjalnych GOPS w Wierzchowie stwierdzono, że na terenie gminy Wierzchowo funkcjonuje 24 rodziny z trudnościami w opiece i wychowaniu dzieci, w których wychowywanych jest 40 dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej (stan na 12.12.2017). We wszystkich rodzinach występuje problem niezaradności życiowej i bezrobocia, w większości rodzin występuje skłonność do nadmiernej konsumpcji alkoholu, co jest często przyczyną występowania przemocy domowej. Ponad połowę rodzin stanowią rodziny wielodzietne, w których pojawia się również problem związany z chorobą i niepełnosprawnością.

Tabela nr 6 Rodziny objęte wsparciem w ramach współpracy z asystentem rodziny w latach 2015 – 2017

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem	Liczba małoletnich dzieci w rodzinach	Dzieci z rodzin objętych współpracą przebywające w pieczy zastępczej
2015	17	52	1
2016	17	44	4
2017	16	48	5

Tabela nr 7 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z terenu Gminy Wierzchowo w latach 2015 - 2017

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
2015	3
2016	8
2017	10

Tabela nr 8 Liczba dzieci z terenu Gminy Wierzchowo przebywająca w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2015 - 2017

Rok	Liczba dzieci przebywająca w placówkach opiekuńczo – wychowawczych
2015	0
2016	0
2017	0

Podmioty wspierające rodzinę na terenie Gminy Wierzchowo oraz na szczeblu powiatowym:

- właściwe referaty i stanowiska Urzędu Gminy Wierzchowo;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchowie;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii;
- Na terenie gminy Wierzchowo prowadzone są trzy jednostki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa im. I Warszawskiej Dywizji Piechoty J.H. Dąbrowskiego w Wierzchowie,
  - Przedszkole w Wierzchowie,
  - Zespół Szkół im. I Warszawskiej Dywizji Kawalerii w Świerczynie;
- Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Turystyki w Wierzchowie;
  - Biblioteka Publiczna w Wierzchowie;
  - Caritas przy Parafii Św. Wojciecha B. i M. w Wierzchowie;
  - Posterunek Policji w Wierzchowie;
  - Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap” w Wierzchowie;
  - Sołectwa;

Gmina Wierzchowo realizuje działania na rzecz wspierania rodziny we współpracy z jednostkami działającymi na terenie powiatu drawskiego:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim;
- Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Drawsku Pomorskim;
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Drawsku Pomorskim;
- Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Drawsku Pomorskim;
- Powiatowy Urząd Pracy w Drawsku Pomorskim.

III. Praca asystenta rodziny z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych

Asystent rodziny to osoba, która towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań jej trudnej sytuacji życiowej. Pomaga i wspiera w pokonywaniu tych trudności tak, aby rodzina w przyszłości potrafiła samodzielnie poradzić sobie z różnymi problemami.

Asystent rodziny przydzielany jest rodzinie na podstawie wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego w danej rodzinie przez pracownika socjalnego. O wywiadzie tym decyduje Ośrodek Pomocy Społecznej po otrzymaniu informacji o trudnościach rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych m. in. z powodu braku pracy, nałogu lub innych trudności, które mogą mieć wpływ na zagrożenie bezpieczeństwa dzieci.

Praca z rodziną prowadzona jest za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem i ma na celu motywowanie rodziny do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy z rodziną.

Zadania asystenta rodziny określa Art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.) którymi są w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej , planu pracy z rodziną , który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielenie pomocy rodziną w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielenie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku oraz przekazywanie tej oceny Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- sporządzenie, na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;

- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, om których mowa w art. 9 a ustawy z dnia 25 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

IV. Cele programu

1. Cel główny:

Wspieranie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

1.1 Cel szczegółowy

Wzmacnianie ekonomicznej funkcji rodziny.

Działania:

1. Pomoc dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
2. Wsparcie dla dzieci i młodzieży uczących się.
3. Aktywizacja zawodowa i reintegracja społeczna zawodowa i zdrowotna np. poprzez udział w projektach EFS realizowanych przez OPS oraz PUP.
4. Analiza poziomu ubóstwa rodzin i przyczyn korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

1.2 Cel szczegółowy

Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.

Działania:

1. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin ich potrzeb i oczekiwań.
2. Praca z rodziną niewydolną wychowawczo.
3. Wspieranie i promowanie inicjatyw w zakresie integracji dziecka i rodziny poprzez organizację imprez, warsztatów, wypoczynku dla dzieci itp.
4. Realizacja na terenie gminy programów profilaktycznych, zdrowotnych, wychowawczych.

1.3 Cel szczegółowy

Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinie.

Działania:

1. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i uzależnieniom.

2. Dostęp do poradnictwa specjalistycznego.
3. Interdyscyplinarność współpracy i koordynacji działań instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.
4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników współpracujących z rodziną dysfunkcyjną.

V. Adresaci programu

Odbiorcami programu będą rodziny wychowujące dzieci na terenie Gminy Wierzchowo, w szczególności rodziny doświadczające problemów opiekuńczo – wychowawczych, zagrożone ubóstwem, problemem uzależnienia oraz rodziny dotknięte przemocą.

VI. Realizacja i finansowanie programu

Program realizowany będzie na terenie Gminy Wierzchowo w latach 2018-2020. Inicjowanie i koordynowanie działań w zakresie Programu należy do Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wierzchowie we współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny na terenie gminy oraz powiatu.

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Wierzchowo oraz budżetu państwa (programy rządowe). Dopuszcza się również finansowanie ze środków projektowych wewnętrznych (krajowych) i zewnętrznych (współfinansowanych przez Unię Europejską).

VII. Ewaluacja i ocena programu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzchowie w ramach monitoringu Programu będzie corocznie gromadził informacje w zakresie realizacji działań ujętych w niniejszym Programie, na podstawie których sporządzane będzie sprawozdanie w terminie do 31 marca każdego roku.

Zakończenie

Założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 jest wspieranie rodziny głównie poprzez profilaktykę i tworzenie możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami, co zwiększy jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku i poczucie odpowiedzialności przy wykorzystywaniu też własnej aktywności i potencjału jaki posiada. Ważnym elementem powodzenia w zakresie realizacji Programu winna być aktywna współpraca podejmowana przez wszystkie podmioty działające na rzecz rodziny.

Uzasadnienie

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji gmina w ramach zadań własnych ma zapewnić wsparcie poprzez organizację systemu i wyposażenie go w odpowiednie narzędzia. W tym celu m. in. opracowuje 3-letnie programy wspierania rodziny.

Program zawiera kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla prawidłowego funkcjonowania i wychowywania dzieci w rodzinach naturalnych.

Celem programu jest przywracanie rodzinom zdolności do przezwyciężenia ich problemów opiekuńczo-wychowawczych przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Sporządziła:

Joanna Zyguła